

Brüssel, 24. september 2018
(OR. en)

Institutsioonidevahelised
dokumendid:
2018/0224(COD)
2018/0225(COD)

12066/2/18
REV 2

RECH 370
COMPET 594
IND 236
MI 625
EDUC 317
TELECOM 277
ENER 297
ENV 583
REGIO 70
AGRI 415
TRANS 367
SAN 264
CADREFIN 193
CODEC 1445

MÄRKUS

Saatja:	Eesistujariik
Saaja:	Alaliste esindajate komitee / nõukogu
Komisjoni dok nr:	9865/18 + ADD 1
Teema:	<i>Konkurentsivõime nõukogu 27.–28. septembri 2018. aasta kohtumise ettevalmistamine</i> Programmi „Euroopa horisont“ käsitlev pakett: teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogramm aastateks 2021–2027 a) Ettepanek: EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS, millega luuakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogramm „Euroopa horisont“ ning kehtestatakse selle osalemis- ja levitamiseeskirjad b) Ettepanek: EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU OTSUS, millega kehtestatakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammi „Euroopa horisont“ rakendamise eriprogramm <i>- Eduaruanne</i>

I. SISSEJUHATUS

1. Komisjon esitas 7. juunil 2018 nõukogule programmi „Euroopa horisont“ käsitleva paketi¹.
2. Võrreldes praeguse raamprogrammiga („Horisont 2020“) koondab määrus, millega luuakse programm „Euroopa horisont“, kaks õigusakti (raamprogrammi ning osalemis- ja levitamiseeskirjad) üheks õigusaktiks. Programmil on kolmel sambal põhinev struktuur. Esimene sammas Avatud teadus tagab tugeva järjepidevuse programmiga „Horisont 2020“, toetades tipptasemel teadust, teadlaste liikuvust ja teadustaristuid. Suures osas toimib see alt-üles põhimõttel. Ülemaailmsete probleemide ja tööstuse konkurentsivõimega seotud teise samba abil jätkatakse tegelemist ühiskondlike väljakutsetega ja edendatakse tööstustehnoloogiaid rohkem ülalt alla lähenemisviisi kaudu, käsitledes nii liidu kui ka ülemaailmseid poliitika ja konkurentsivõime probleeme ja võimalusi. Koos tavapäraste konkursikutsetega võetakse kasutusele piiratud hulk väga nähtavaid missioone. Avatud innovatsiooniga seotud kolmas sammas keskendub peamiselt läbimurdelise ja uut turgu loova innovatsiooni edendamisele Euroopa innovatsiooninõukogu asutamise abil. Selle samba meetmed toetavad samuti Euroopa innovatsiooni ökosüsteemide tõhustamist ning nende kaudu jätkab liit Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituudi toetamist.
3. Käesolevas eduaruandes käsitletakse järgmist:
 - a) Programmi „Euroopa horisont“ **määrus** (sealhulgas osalemis- ja levitamiseeskirjad), mis käsitleb kõiki programmi keskseid elemente selle struktuurist ja eesmärkidest kuni kavandatud eelarve ja rahastamismehhanismideni, Euroopa partnerlusi, missioone, avatud juurdepääsu ja riikide võimaliku assotsieerumist programmiga „Euroopa horisont“; ning

1 9865/18 + ADD 1-6, 9870/18 + ADD 1-6 + ADD 6 COR 1, 9868/18 + ADD 1-2, 9871/18 + ADD 1-6

- b) **Eriprogramm**, milles määratakse kindlaks kavandatud tegevuste põhimõtted, seotud sekkumisvaldkonnad ning raamettepaneku konkreetsetest prioriteetidest lähtuvad sekkumise põhisuunad ja arendatakse neid edasi. Selle abil rõhutatakse samuti rakendamist ja rakendusstruktuure (ERC, Euroopa innovatsiooninõukogu, EIT), mille eesmärk on saavutada sätestatud eesmärged ning võtta kavandatud meetmeid.

II. ÜLEVAADE OLUKORRAST

Bulgaaria (3 koosolekut) ja Austria eesistumise (11 koosolekut kuni 13.9.2018) ajal alustas nõukogu teaduse töörühm komisjoni teemapakettidel põhinevate ettepanekute läbivaatamist.

Kui juuni ja juuli koosolekutel keskenduti programmi „Euroopa horisont“ eri osade tutvustamisele (sealhulgas mõjuhindang) Euroopa Komisjoni poolt ning samuti liikmesriikide seotud kommentaaridele ja küsimustele, siis septembri koosolekud on siiani hõlmanud konkreetsete teemade arutelu (õiguslikud alused, strateegiline planeerimine, koostoime Euroopa Regionaalarengu Fondiga, osalemiseeskirjad).

Teadusministrid vahetasid esmakordselt arvamusi programmi „Euroopa horisont“ ettepaneku kohta 17. juulil 2018. aastal Viinis mitteametlikul (teadus-) ministrite kohtumisel.

Lisaks sellele on liikmesriikidel olnud võimalus anda kirjalikku tagasisidet programmi „Euroopa horisont“ ettepaneku teemapakettidele, mida arutati tehnilisel tasandil kogu juulikuu jooksul. Lähtudes liikmesriikide panusest koostab eesistujariik esimese eesistujariigi teksti, mis vaadatakse täiendavalt läbi ning mille üle peetakse läbirääkimisi järgnevatel nädalatel.

Kuigi enamik delegatsioone on üldiselt tervitanud eespool nimetatud komisjoni ettepanekuid, on delegatsioonid tõstatanud aruteludes ja kirjalikes kommentaarides mitu küsimust. Peamised küsimused ja asjakohased põhimõtted on esitatud allpool.

1. ÜLDINE

- Õiguslikud alused: Programmi „Euroopa horisont“ aluseks on ELi toimimise lepingu jaotised „Tööstus“ ning „Teadusuuringud ja tehnoloogia arendamine ning kosmos“ (artiklid 173, 182, 183 ja 188). Kuna komisjon toetab tugevalt innovatsiooni, siis tegi ta ettepaneku, et ka programmi „Euroopa horisont“ rakendav eriprogramm põhineks ELi toimimise lepingu jaotistel „Tööstus“ ning „Teadusuuringud ja tehnoloogia arendamine ning kosmos“ (artiklid 173 ja 182). Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituut (EIT) loodi jaotise „Tööstus“ sätete alusel ja selle rahastamist jätkatakse rahalise toetusega programmist „Euroopa horisont“. Euratomi teadus- ja kooolitusprogrammi ettepaneku aluseks on Euratomi asutamislepingu artikkel 7.

Kuna sellega lahketakse programmi „Horisont 2020“ jaoks kavandatud õiguslikest alustest, palus mitu liikmesriiki teadusuuringute töörühma 18. juuni 2018. aasta koosolekul toimunud arutelude käigus nõukogu õigustalitusele esitada oma arvamus komisjoni kavandatud eriprogrammi otsuse ettepaneku õiguslike aluste kohta (ELi toimimise lepingu artikli 173 lõige 3 ja artikli 182 lõige 2) ning eelkõige ELi toimimise lepingu artikli 173 lõike 3 kasutamise kohta ühena kõnealuse ettepaneku kahest õiguslikust alusest.

Nõukogu õigustalitus leiab, et Euroopa Komisjoni pakutud õiguslikud alused raamprogrammi määruse jaoks on asjakohased, kuid eriprogrammi otsuse aluseks peaks olema ainult artikli 182 lõige 4. Seega tuleks eriprogrammi otsus vastu võtta kooskõlas seadusandliku erimenetlusega (vastuvõtmine pärast Euroopa Parlamendi ja Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega konsulteerimist).

Euroopa Komisjon esitas 11. septembril 2018 mitteametliku dokumendi, milles kinnitab oma valikut eriprogrammi otsuse ettepaneku kahe õigusliku aluse kohta. Komisjon selgitas selle valiku põhjuseid ning vastas nõukogu õigustalituse esitatud väidetele. Teaduse töörühm arutas nõukogu õigustalituse arvamust ning võimalikke tulevikusuundi² oma 3. ja 13. septembri 2018. aasta koosolekul, kus valdav enamus liikmesriike väljendas soovi järgida nõukogu õigusteenistuse soovitusi.

2 Alus: WK 9744/2018 INIT: Eesistujariigi 27. augusti 2018. aasta märkus – võimalikud tulevikusuunad lähtudes nõukogu õigustalituse arvamusest programmi „Euroopa horisont“ õiguslike aluste kohta. (Potential ways forward in view of the Council Legal Service (CLS) Opinion on the Legal Bases of Horizon Europe)

- Strateegiline planeerimine: Et rakendada programmi „Euroopa Horisont“ eesmäärke integreeritud viisil ning et rakendamine oleks teatud määral paindlik, sätestab programmi ettepanek strateegilise planeerimise protsessi, mille sihiks on välja tuua ühised eesmärgid ning ühised tegevusvaldkonnad, nt partnerluse ja missiooni jaoks. Liikmesriigid on väljendanud muret strateegilise planeerimise kontseptsiooni küpsuse üle, eelkõige seoses liikmesriikide formaalse rolliga protsessis ning hõlmatud aspektidega. See küsimus oli (teadus-) ministrite 17. juulil 2018 Viinis toimunud mitteametliku kohtumise päevakorras. Täiendav arutelu selle teema kohta on esitatud dokumendis ST 12071/18, Strateegilise planeerimise taustteave.
- Sammaste pealkirjad: Mitu delegatsiooni on soovinud sammaste pealkirju muuta, eelkõige 1. samba pealkirja „Avatud teadus“ ja 3. samba pealkirja „Avatud innovatsioon“. Pealkirju soovitakse muuta seepärast, et neid võib kergesti segi ajada teiste avatud teaduse kontseptsioonidega (juurdepääsu andmine teadusuuringutele, andmetele ja levitamisele niipea kui need on saanud kättesaadavaks, kasutades digi- ja koostöötehnoloogiat) ning avatud innovatsiooniga (innovatsiooniprotsess avatakse inimestele, kellel on akadeemilise- ja teadusmaailma väline töökogemus). Neid kasutab ka Euroopa Komisjon teadusuuringute ja innovatsiooni kontekstis ning need on programmi „Euroopa horisont“ olulised osad.
- VKEde osatähtsus: Euroopa innovatsiooninõukogu asutamisega soovitakse programmi „Euroopa Horisont“ ettepanekus integreerida mitu programmi „Horisont 2020“ meedet Euroopa Innovatsiooninõukogu tegevusse. Komisjon soovib Euroopa innovatsiooninõukogus suunata meetmeid murrangulisele/läbimurdelisele innovatsioonile. Delegatsioonid väljendasid muret esiteks seepärast, et järkjärgulist innovatsiooni ei ole selgelt mainitud, kuna paljudele VKEdele on järkjärguline innovatsioon oluline meetod, et uuendada ja luua uusi turge. Teiseks väljendasid nad muret VKEde sihtotstarbeliste rahastamisvahendite puudumise pärast, millest on saanud programmi „Horisont 2020“ raames kasu tuhanded Euroopa VKEd.
- Euroopa tööstuse osatähtsus ja peamised progressi võimaldavad tehnoloogiad: Programmi „Euroopa Horisont“ läbivaadatud tegevuste korraldus ei näe ette konkreetseid tegevusi tööstusele üldiselt ega konkreetselt peamisi progressi võimaldavaid tehnoloogiaid. Liikmesriigid soovivad näha tööstuse ja peamiste progressi võimaldavate tehnoloogiate märgatavat rolli, võttes arvesse nende olulist tähtsust Euroopa konkurentsivõime tagamises.

- Koostöö teadusuuringute valdkonnas: Delegatsioonide seas on laialdane konsensus, et raamprogrammist rahastatavad piiriülesed koostööprojektid loovad olulist lisandväärtust. Seega peavad ka sellist liiki koostööprojektid jääma programmi „Euroopa Horisont“ keskmesse.
- Sünergia: Programmi „Euroopa Horisont“ ettepanekus peetakse äärmiselt oluliseks sünergia nii selle eriosade ning veelgi selgemalt, teiste mitmeaastase finantsraamistiku programmidega. Delegatsioonid kinnitasid sünergia olulisust. Nad on siiski mures keerukuse suurenemise ning mõju pärast, mida see avaldab efektiivsele poliitika koordineerimisele, rakendamisele ja teaduskogukondadele, kes soovivad programmides osaleda. Sünergia Euroopa Regionaalarengu Fondiga on paljudele liikmesriikidele äärmiselt oluline ning seepärast korraldas eesistujariik 6. septembril 2018 spetsiaalse tehnilise seminari.

2. REGULEERIMINE

- Kaitseuuringud: 2020. aasta järgse mitmeaastase finantsraamistiku programmide raames on komisjon teinud ettepaneku Euroopa Kaitsefondi asutamiseks, mis hõlmab investeringuid teadustegevusse (lisaks suutlikkuse suurendamise vahenditele). Kuna ELi toimimise lepingus on sätestatud, et kõik liidu teadus- ja koolitustegevused peavad olema kaetud raamprogrammiga, on kaitseuuringud hõlmatud programmiga „Euroopa Horisont“ (artikkel 5). Kuigi enamik liikmesriike nõuab nende kahe programmi selget eraldamist ning rõhutab programmi „Euroopa Horisont“ tsiviilotstarbe säilitamise olulisust ja vajadust, soovitatakse nõukogul õigustalituse arvamuses tugevdada määruses „Euroopa Horisont“ viiteid kaitsefondi programmile, et muuta selgemaks programmide omavahelist seotust. Nõukogu õigustalitus käsitles seda küsimust suulises ettekandes teaduse töörühmas 3. septembril 2018.

- Missioonid: Kuigi enamik delegatsioone tervitas ideed luua piiratud arvul erimissioone, tõstatati siiski mitu mureküsimumst nende missioonide valimisprotsessi ning liikmesriikide kaasatuse ulatuse pärast (strateegilise planeerimise protsessi abil). Liikmesriigid tõstatasid küsimusi ka eelarveeraldiste kohta üldistest vahenditest, kavandatud portfelli meetodi ning uue missiooninõukogude ning misjonijuhtide kaudu toimiva rakendamisstruktuuri kohta, nende vastavate rollide, volituste ja kohustuste kohta, samuti komitoloogia kontekstis.
- Partnerlus: Programmi „Euroopa Horisont“ ettepanek näeb ette ühtlustatumat lähenemist partnerlustele, mida on kolm kategooriat, nimelt *programmi-*, *kaasrahastatud* ja *institutsioonilised partnerlused*. Liikmesriigid tervitavad partnerluste ühtlustamist ja ratsionaliseerimist, kuna seda peetakse olevat kooskõlas nõukogu 1. detsembri 2017. aasta järeldustega. Siiani on aruteludes keskendunud partnerluste integreerimisele strateegilise planeerimise osana, missioonide ja partnerluste seosele ning Euroopa teadusruumi ja innovatsiooni komitee partnerluste ajutise töörühma tulemuste lisamisele Euroopa Horisondi teksti. Seoses rahalise küljega on toodud välja järgmiseid mureküsimumsi: i) partnerluste ebaselged üldised eelarvevahendid, ii) keske juhtimise ebaselge määratlus, kuna liikmesriigid on selgitanud, et nad ei soovi luua ühiskassat, iii) eelkõige tööstuse partnerite mitterahalise panuse hindamise raskused, iv) riikide eelarvetsüklistest tingitud raskused luua liikmesriikidele pikaajalisi õiguslikult siduvaid finantskohustusi, v) ELi programmivahenditest kumulatiivse rahastamise raskused vi) institutsionaliseeritud partnerlustes osaleva liikmesriigi 50%-line miinimumlävend.
- Eelarve: Siiani ei ole toimunud üksikasjalikku arutelu eelarve üle. Sama kehtib ka üldise mitmeaastase finantsraamistiku üle peetava arutelu varajase etapi puhul. Mitu delegatsiooni on siiski küsinud üksikasjalikumalt eelarve jaotust missioonide loomise ja tulevikus partnerluste kaasamise tõttu.

- Rahvusvaheline koostöö/assotsieerimine: Delegatsioonid on palunud võtta programmi „Euroopa Horisont“ kaudu strateegilise lähenemise rahvusvahelisele koostööle ning anda liikmesriikidele õigus otsustada, milliseid riike assotsieerida, ning pöörata rohkem tähelepanu vastastikkusele. Lisaks on delegatsioonid tõstatanud küsimuse seoses minimaalsete kõlblikkuskriteeriumite ning samuti osalemispiiranguga ühe toetusesaajaga vahendites.
- Osalemiseeskirjad: Komisjoni ettepanek osalemis- ja levitamiseeskirjade kohta on väga järjepidev eelmistes raamprogrammides loodud tegevustega, eelkõige programmiga „Horisont 2020“. Arutelud teaduse töörühmas 3. septembril 2018 algasid ettepaneku üldise tutvustamisega ning liikmesriikide esimesi kirjalikke kommentaare oodatakse 2018. aasta septembri lõpuks.

3. ERIPROGRAMM

- I sammas: I samba raames kavandatud tegevuste ja meetmete osas on olemas laiapõhjaline nõusolek, kuna need on suures osas (v.a tulevased ja kujunemisjärgus tehnoloogiad) programmi „Horisont 2020“ jätk ning nende eelarvet on märkimisväärselt suurendatud. Siiski on mõned riigid, kes sooviksid suuremat eelarveosa Marie Skłodowska-Curie meetmetele ning on väljendatud muret teadustaristute eelarve suhtelise vähenemise üle. Lisaks sellele tegi osa liikmesriike ettepaneku luua stiimulid/toetused väljastpoolt ELi naasvatele teadlastele ning näha ette noorte teadlaste rahastamise Euroopa Teadusnõukogu eelses faasis.
- II sammas: Kuigi liikmesriigid üldiselt tervitasid teises sambas erialadevaheliste teemavaldkondade loomist, leiti, et kaks valdkonda, b) „Kaasav ja turvaline ühiskond“ ja d) „Kliima, energeetika ja liikuvus“, on liiga laiad. Teine tõstatatud küsimus oli kõigi tehnoloogilise valmisoleku tasemete lisamine teise samba tegevustesse.

- III sammas: Liikmesriigid tervitasid Euroopa innovatsiooninõukogu asutamist. Samal ajal rõhutati, et neil on jätkuvalt küsimusi juhtimise ja rakendamise kohta. Artiklis 2 sooviti näha eri innovatsioonide määratlusi. Lisaks kutsusid liikmesriigid üles tegevust asjakohaselt kooskõlastama Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituudiga.

Liikmesriigid tervitasid ideed, et Euroopa innovatsiooni ökosüsteemide toetust peab rahastama selle samba piires. Samal ajal palusid nad täiendavaid selgitusi konkreetsete meetmete ja sihtrühmade kohta.

- Euroopa teadusuuringute tugevdamine:

Pidades silmas *tipp-pädevuste jagamist*, küsisid delegatsioonid, kas kavandatud eelarve on piisav ja kas selle valdkonna tegevused on piisavad. Mitu delegatsiooni soovis täiendavaid horisontaalseid meetmeid, nt selliseid, mis on seotud hindamismenetlustega, võrgustike avamist uutele partneritele või konkreetsete tegevuste loomist, nt Euroopa Teadusnõukogus. Mitu delegatsiooni tegi ka märkusi selle kohta mis puudutab programmis „Euroopa Horisont“ selle osa raames ettepanekute tegemist käsitlevate sätete sisu, õigeaegset rakendamist ning regulaarset ajakohastamist. Lõpuks võeti arutusele teadlaste palgad.

Seoses osaga „*Liidu teadus- ja innovatsioonisüsteemi ümberkujundamine ja tõhustamine*“, oli mitmel delegatsioonil mure, et puudub eraldi osa „Teadus ja ühiskond“, nagu see oli programmis „Horisont 2020“, ning et võrreldes programmiga „Horisont 2020“ vähendatakse nende valdkondade eelarvet. Euroopa teadusruumi ja Euroopa kõrgharidusruumi vaheline tõhustatud sünergia leidis laiapõhjalist toetust. Siiski tuleb üksikasjalikumalt määratleda Euroopa ülikoolide algatuse tegelikku rakendamist ja programmi „Euroopa Horisont“ rolli selles.